

Eko-book

Na przyrodzie o ochronie środowiska

Urodzinowy ból głowy

Wczoraj były moje urodziny. Niektórzy goście pytali, kim zostanę, kiedy dorosnę. Jeszcze nie wiem, przecież nie jestem wróżką...

Właściwie to mam zupełnie niebajkowe zmartwienie: śmieci! Całe góry śmieci, które nie znikną za sprawą magicznego zaklęcia. Jeszcze kilka dni temu nie przychodziło mi do głowy, że to także mój kłopot. Sprawy wydawały się proste: jestem dzieckiem, a dzieci niewiele mogą. Na szczęście mało śmieci, najwyżej trochę bałaganu.

Ale kiedy robiliśmy pourodzinowe porządki, okazało się, że z kilku kupek śmieci usypaliśmy spory kopiec. Jeśli uzbierało się ich aż tyle w ciągu jednego dnia, to co się dzieje przez cały rok? Brrr...

Nie wyrzucę – wykorzystam!

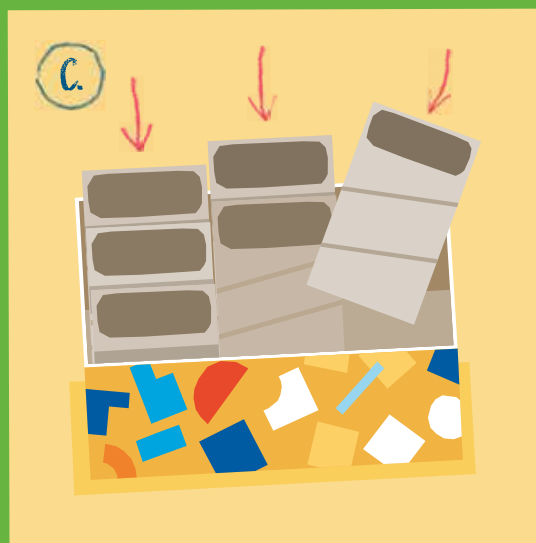
Po rozpakowaniu prezentów zostało mnóstwo kolorowych papierów, torebek, wstążek. Właściwie prawie wszystko miało trafić do kosza – rzecz jasna, po wcześniejszym posegregowaniu. I wtedy przyszło mi do głowy, że od razu zacznę trenować ekologiczne myślenie. W końcu trening czyni mistrza, a za stworzenie

czegoś potrzebnego i praktycznego z resztek opakowań po prezentach na pewno udałoby się zdobyć całkiem sporo punktów w ekologicznych zawodach.

Ale nawet bez zawodów to była frajda. Bo choć z początku nie szło mi dobrze, to już po chwili pomysł gonił pomysł.

I było ich mnóstwo: nowe opakowania do prezentów, strój na bal przebierańców, bombki, kilka rodzajów zabawek dla Pręgosia...

Teraz zastanawiam się, jak ze starych kartonów zrobić dla niego drapak. Stary, kupiony w sklepie, już się prawie rozlatuje. Czas na nowy!

JAKIE PREZENTY CIĘSZĄ PLANETĘ?

Trafione: takie, które sprawiają radość obdarowanemu, spełniają jego marzenia, są mu potrzebne, nie lądują na dnie szuflady albo (co gorsza) w śmietniku.

Z pchłego targu, sklepu ze starociami, antykwariatu: bo są oryginalne, czasami unikatowe i nawet bardzo cenne, dają drugie życie

przedmiotom z duszą, ale najważniejsze – na pewno przyczyniają się do zmniejszenia produkcji śmieci.

Wykonane własnoręcznie: nie tylko pomagają ograniczać ilość odpadów, ale także pokazują, jak ważna jest dla nas osoba, którą obdarowaliśmy – bo poświęciliśmy dużo czasu i wysiłku, by wymyślić i wykonać dla niej prezent.

Ozdobione opakowaniami, które można wykorzystywać wielokrotnie: opakowania mogą być kupione, ale najlepsze byłyby zrobione samodzielnie, i to metodą „coś z niczego”.

Dobroczyne: czy wiesz, że istnieją karty upominkowe, dzięki którym obdarowane osoby mogą zrobić coś dobrego, na przykład wesprzeć wykopanie studni na terenach dotkniętych suszą?

Pamiętajmy: mniej zakupów, to mniej śmieci!

KILKA PRZYKŁADÓW ZŁYCH I DOBRZYCH PRAKTYK ZAKUPOWYCH

nie tędy droga

kupuj na zapas, bez planu, spontanicznie, zawsze korzystaj z promocji

zawsze wybieraj duże, jak największe opakowania

wybieraj produkty, kierując się ich estetycznym opakowaniem i atrakcyjnym wyglądem

jeśli masz ochotę na coś egzotycznego, to sobie tego nie odmawiaj

całkiem nieźle

rób listę zakupów i kupuj tylko tyle, ile akurat potrzebujesz

wybieraj zwykłe opakowania, po duże sięgaj wtedy, gdy przyniesie to oszczędności i ograniczy odpady

wybieraj produkty, zwracając uwagę nie tylko na ich wygląd, ale także na skład, miejsce pochodzenia i technologię produkcji

nie rezygnuj z egzotycznych przysmaków, ale kupuj głównie produkty lokalne i sezonowe

super, o to chodzi

przeglądaj zapasy i rób listę zakupów, a z promocji korzystaj po zastanowieniu

kupuj tylko tyle, ile potrzebujesz, tak żeby nic się nie zmarnowało i nie zepsuło

wybierając lokalne i zdrowe produkty, sięgaj po te, które są zapakowane z myślą o ograniczaniu ilości odpadów, lub te, które możesz zapakować do własnych pojemników

kupuj rzeczy lokalne i sezonowe, a jeśli masz ochotę na coś egzotycznego, sięgaj po to, co trafiło do sklepu w twojej okolicy najkrótszą drogą

Robiąc nieprzemysłane zakupy, przyczyniamy się do wytwarzania odpadów, które wcale nie musiałyby powstać.

RODZAJE ŚMIECI

Do **odpadów komunalnych** zaliczamy wszystko, co pochodzi z naszych domów, ale także ze szkół, sklepów, biur, szpitali... Są to więc resztki żywności, zużyte przedmioty, a wśród nich zabawki, ubrania, papier, szkło, metale, naczynia, opakowania.

Szczególnym rodzajem odpadów komunalnych są **elektrośmieci**, czyli zużyte urządzenia elektroniczne, na przykład komputery, telewizory, radia, lodówki, pralki, smartfony, konsole, żarówki, wszystkie drobne domowe sprzęty elektroniczne, a nawet pendrivy.

Odpady przemysłowe powstają podczas wytwarzania wszystkich potrzebnych ludzi produktów: energii elektrycznej, żywności, środków czystości, kosmetyków, mebli.

Niektóre z odpadów komunalnych i przemysłowych są **niebezpieczne**. Mogą być trujące dla ludzi i zwierząt (bo zawierają na przykład – jak baterie i akumulatory – groźne dla zdrowia metale, takie jak ołów czy rtęć) albo łatwopalne (farby, lakiery, opony). Niebezpieczne dla środowiska są również lekarstwa.

Niedługo na Ziemi zabraknie nie tylko miejsca na składowanie śmieci, lecz również surowców, wody i nieskażonego powietrza.

EKOZNAKI POMAGAJĄ SEGREGOWAĆ ŚMIECI

to nadaje się do recyklingu, czyli surowiec, z którego powstało, można odzyskać i ponownie wykorzystać

to zostało wyprodukowane z materiałów pochodzących z recyklingu

opakowanie można wykorzystywać wielokrotnie

to jest biodegradowalne, czyli rozkłada się w sposób naturalny i podczas kompostowania nie uwalnia żadnych szkodliwych substancji

wyrzucić do kosza

rozdziel opakowanie i wyrzucić osobno jego części do właściwych pojemników

tego nie wolno wyrzucać do kosza razem z innymi odpadami

taki znak informuje, że producent wniósł opłatę na rzecz systemu odzyskiwania i recyklingu odpadów opakowaniowych

Niektórzy twierdzą, że segregowanie jest trudne, ale to tylko wymówka. Wystarczy opanować kilka zasad i dbać o ich przestrzeganie. To konieczne, bo...

Ziemia karmi mnie, ja nakarmię Ziemię

Tak, wiem, to może się wydać dziwne, ale naprawdę chcę mieć kompostownik. Dlaczego?

Bo to świetny sposób na zagospodarowanie wielu domowych odpadów. Do kompostownika można wrzucać ogryzki, obierki i inne resztki z owoców i warzyw, resztki roślin, skorupki, fusy po herbacie i kawie (choć zanim się je wyrzuci, można je podobno wykorzystać w inny sposób), ziemię z doniczek, a nawet niewielkie ilości drobnego, niezadrukowanego papieru czy tektury.

Poza tym potrzebna jest mi żyzna ziemia, bo chcę mieć przydomową łąkę. Będzie przyciągała owady, dawała schronienie jeżom i innym drobnym zwierzętom.

Na łące posieję łąkowe kwiaty, przydadzą się na urodzinowe bukiety, ale najważniejsze jest to, że przyciągną pszczoły i inne zapylacze.

A potem, kiedy przekwitną, razem z trawą trafią z powrotem do kompostownika, by za jakiś czas użyźnić łąkę, z której znowu będzie można zrywać kwiaty...

Tylko do opiekowania się kompostownikiem potrzebna jest mi pomoc.

średnia warstwa drobnych gałązek i suchych liści, torfu

średnia warstwa dobrze wymieszanych i rozdrobnionych kuchennych odpadów organicznych

średnia warstwa suchych liści, słomy, papieru

średnia warstwa skoszonej trawy i innych odpadów ogrodowych

cienka warstwa drobnych gałązek i suchych liści

średnia warstwa drobnych gałązek i suchych liści

średnia warstwa ziemi ogrodowej lub zeszłorocznego kompostu

gruba warstwa gałęzi

Więcej znajdziesz w:

Co zrobić z tą góram śmieci?

Małgorzata Ogonowska i Artur Rogoś

Ilustracje: Maciek Błażniak

To jest książka dla mniejszych i większych dzieci, choć powinni ją przeczytać także dorośli. Nigdy nie jest za wcześnie ani za późno, by na serio zatroszczyć się o Ziemię. Czytając książkę od początku do końca, poznasz kilka praktycznych sposobów na ograniczenie ilości odpadów. Dlaczego nie wszystkie? Bo nikt ich nie zna, ciągle powstają nowe! Może i ty coś wymyślisz? Przeglądając strony od końca do początku, zgodnie z kierunkiem wskazywanym przez strzałki, zobaczysz, jak bardzo zasypaliśmy świat odpadami. Coś z tego trzeba zrobić...

SKĄD SIĘ BIERZE SMOG?

Największym problemem są stare piece i kotły na węgiel i drewno. Często spala się w nich także śmieci, choć to jest nielegalne i grozi mandatem.

Istotnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest transport, zwłaszcza samochodowy. Powietrze mocno zatrująają stare auta. Niestety, nie wszystkich stać na nowe, a nie wszędzie można korzystać z transportu publicznego.

Bardzo niechlubną rolę w zanieczyszczaniu powietrza odgrywa przemysł. Do największych trucicieli powietrza należą też elektrownie węglowe. Dlatego ważne jest pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych, na przykład z wiatru i słońca.

piece, kotły grzewcze

transport

przemysł

energetyka

MOŻE PRZEPĘDZIMY GO NA CZTERY WIATRY?

Ciekawe, że smog atakuje najczęściej, gdy jest zimno. Ale to ma sens, skoro bierze się głównie ze spalania węgla, drewna i śmieci w starych piecach i kominkach. U nas nie ma pieca, u sąsiadów też. Ale tam, gdzie mieszkają dziadkowie, to właśnie piecami ogrzewa się domy. W tamtej dzielnicy powietrze zimą często śmierdzi.

Nad rozwiązaniem problemów ze smogiem muszą pogłowić się dorośli – i to poważnie. Dzieci nie mają wpływu ani na palenie w piecu, ani na transport, przemysł czy elektrownie węglowe. To dorośli urządzają świat. Szkoda, że od nas, dzieci, zależy dużo mniej, a w sprawie smogu to już zupełnie niewiele. To niezbyt dobra wiadomość na początek.

Hmm, jednak niewiele to nie nic. Trzeba działać! Najpierw musimy się o smogu dowiedzieć więcej, a potem pomyślimy, co możemy zrobić.

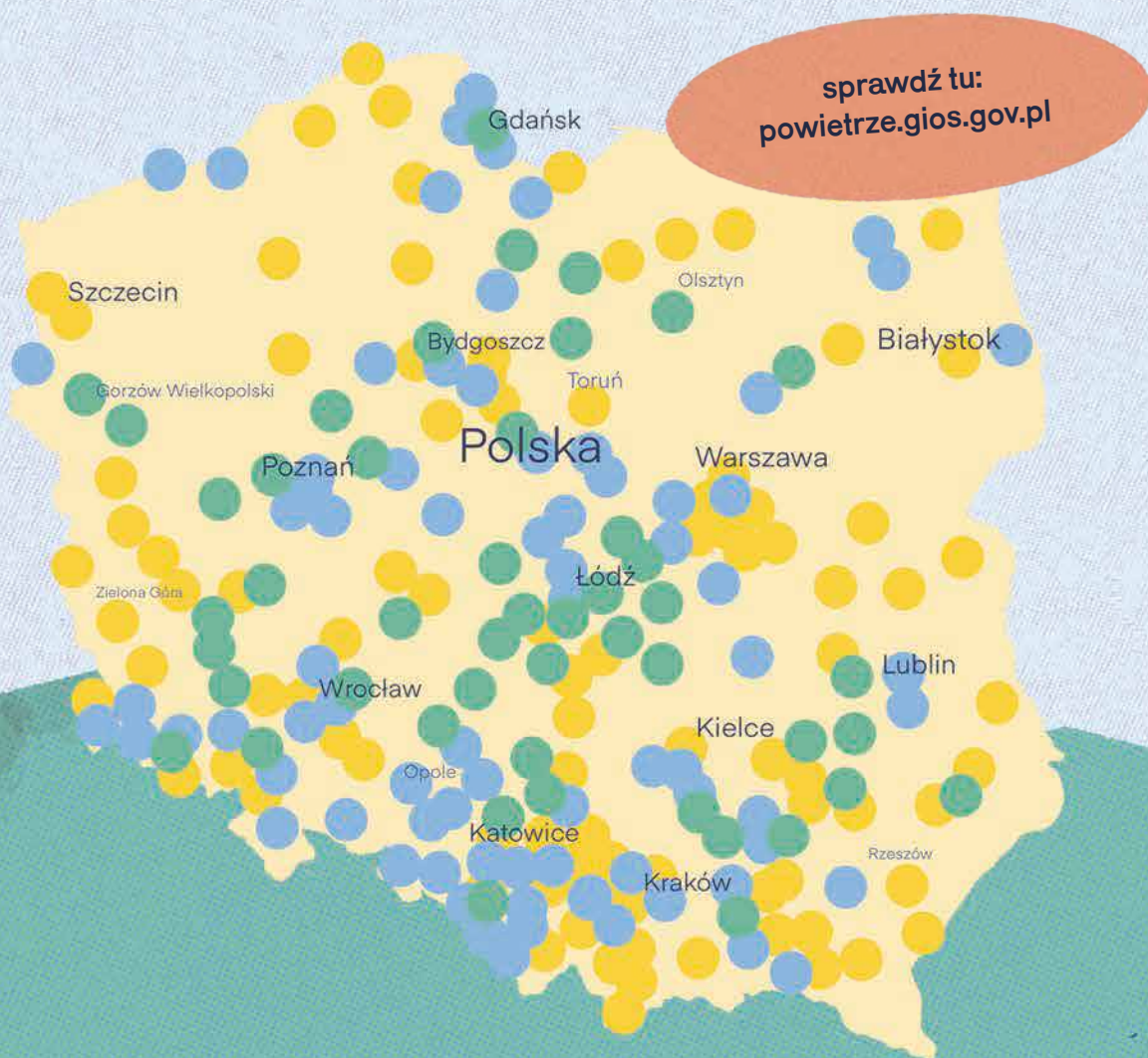

KTO PILNUJE JAKOŚCI POWIETRZA?

Pomiarów jakości powietrza dokonują wyznaczone do tego instytucje. Na przykład w Polsce jest to Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i funkcjonujący w jego ramach Państwowy Monitoring Środowiska. Mają one wiele stacji pomiarowych, rozlokowanych w całym kraju.

Ważną funkcję kontrolną pełnią również organizacje pozarządowe, takie jak Polski Alarm Smogowy, czy organizacje społeczne działające w wielu miastach, miasteczkach i gminach. Istnieją nawet szkolne programy monitorowania jakości powietrza.

JAK SIĘ CHRONIĆ PRZED SMOGIEM?

Kontroluj poziom smogu: zainstaluj aplikację w telefonie, śledź komunikaty w mediach i ogłoszenia z lokalnych stacji pomiarowych.

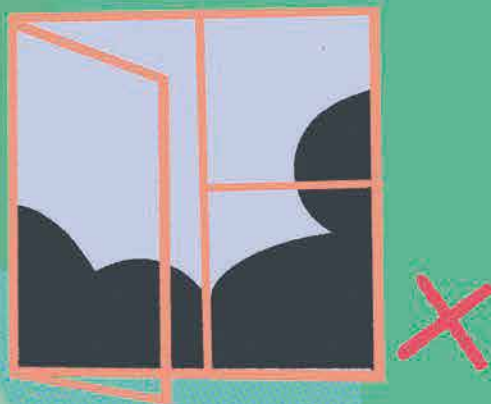
Noś maseczkę z filtrem (N95 lub N99), jeśli poziom smogu jest wysoki.

Poproś o pomoc i rozwagę dorosłych. Może mama porozmawia z wujkiem, żeby nie palił śmieci w piecu?

Ogranicz spacer i aktywność fizyczną na dworze, jeśli powietrze jest bardzo zanieczyszczone.

Zrezygnuj z otwierania okien w dni, kiedy w powietrzu jest wysokie stężenie pyłów.

ANTYSMOGOWE DZIAŁANIA NA ŚWIECIE

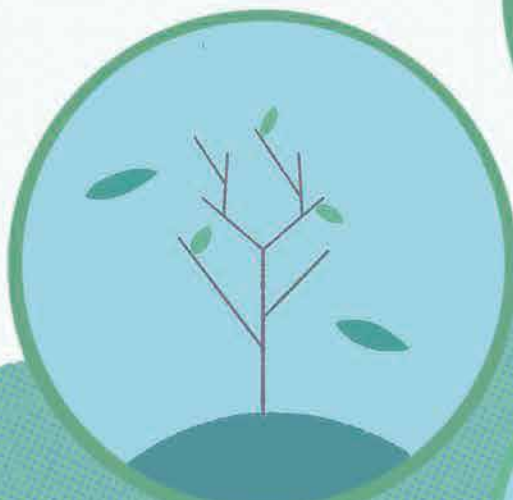
rozwijanie energetyki
ze źródeł odnawialnych

ograniczenie ruchu
samochodów w miastach

odchodzenie od węgla w przemyśle
i gospodarstwach domowych

sadzenie drzew

unowocześnianie przemysłu
(na przykład zakładanie
nowoczesnych filtrów na kominach)

MY TEŻ ZACZYNAMY OD ZARAZ!

Korzystamy z komunikacji
miejskiej

Używamy roweru lub hulajnogi
(zwyczajnej, a nie elektrycznej)

Chodzimy piechotą,
gdzie i kiedy się da

Oszczędzamy prąd
(pilnujemy, aby gasić światło)

Systematycznie wymieniamy żarówki
na ledowe

NA CO DZIEŃ I OD ŚWIĘTA

- 5 czerwca Światowy Dzień Środowiska
- 7 września Międzynarodowy Dzień Czystego Powietrza
- 14 listopada Dzień Czystego Powietrza w Polsce
Europejski Dzień Czystego Powietrza

Takie dni to okazja, by porozmawiać o problemach związanych ze smogiem i ze zmianą klimatu. Przede wszystkim warto jednak pomyśleć o tym, co można zrobić dla ochrony środowiska. I umówić się na wspólne działania, realizowane w codziennym życiu. Bo razem można osiągnąć więcej!

Więcej znajdziesz w:

Co zrobić z tą chmurą Smogu?

Artur Rogoś i Małgorzata Ogonowska
Ilustracje: Oleksandra Balytska

To jest książka dla mniejszych i większych dzieci, choć powinni ją przeczytać także dorośli. Nigdy nie jest za wcześnie ani za późno, by zastanowić się, dlaczego powietrze, którym oddychamy, jest tak zanieczyszczone. I czy możemy z tym coś zrobić? Pewnie! W książce znajdziesz kilka sposobów na zmniejszenie poziomu smogu. Niestety, nie wszystkie działania zależą od nas. Niektóre mogą podjąć tylko rządy i przemysł. Warto więc wiedzieć, czego powinniśmy od nich oczekiwać. Rzecz jasna, sami też musimy działać, nawet jeśli uda się zmienić tylko drobiazgi.

Uczysz przyrody?

Szkolenia metodyczne, księgarskie promocje, nowości wydawnicze – są wydarzenia, w których warto uczestniczyć, są sprawy, o których warto wiedzieć. Nauczycieli, którzy jeszcze nie mieli okazji tego zrobić, zachęcamy do wypełnienia Karty nauczyciela.

Wypełniam Kartę nauczyciela

przyroda.gwo.pl

